

Handläggare
Albin Ring
Telefon: 08-508 28 928**Till**
MHN 2016-02-02, p. 22

Förbud mot försäljning och produktion av livsmedel samt föreläggande om att redovisa spårbarhet

Verksamhetens namn	Gotland K & D
Verksamhetens plats	Fållan 9
Verksamhetsutövare	Gotland K & D AB, nu i konkurs
Organisationsnummer	556935-6842

Förvaltningens förslag till beslut

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förbjuder Gotland K & D AB (556935-6842) att sälja och producera livsmedel. Förbudet gäller omedelbart, även om det överklagas, fram till dess att föreläggandet enligt punkt 2 i detta beslut är uppfyllt på ett sätt som godtagits av miljö- och hälsoskyddsnämnden genom beslut.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förelägger Gotland K & D AB (5569-6842) att skriftligen redovisa spårbarhet för samtliga ingående och utgående leveranser av livsmedel under perioden vecka 40 till och med vecka 46 år 2015. Spårbarheten ska åtminstone inbegripa en beskrivning av livsmedlet inklusive kvantitet och ursprung, datum på försändelsen samt vem som sålt livsmedlet till respektive tagit emot livsmedlet från Gotland K & D AB.
3. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Gunnar Söderholm
FörvaltningschefDaniel Selin
Avdelningschef

Sammanfattning

Den 29 oktober 2015 inkom ett anonymt tips till miljöförvaltningen med innebörden att utländskt kött på livsmedelsanläggningen Gotland K & D AB (nedan kallad Gotland K & D) i Slakthusområdet hanterades och paketerades på söndagar för att sedan levereras ut som svenskt kött på måndagar. Under perioden 9 november – 17 december 2015 genomförde förvaltningen en utredning av bolagets och det närstående bolagets Gothemsgården Gotland AB (nedan kallad Gothemsgården) verksamhet med fokus på spårbarhet för ingående och utgående livsmedelsprodukter under perioden vecka 40 till och med vecka 46 år 2015.

Av utredningen framgår att Gotland K & D har svåra brister i sitt spårbarhetssystem för mottagna och levererade livsmedelsprodukter. Bristerna och omständigheterna i det aktuella fallet är vidare av sådan art att det kan misstänkas dels att utländskt kött märks som svenskt, dels att försäljning sker av konventionellt producerat kött som KRAV-märkt ekologiskt kött. Gotland K & D har trots upprepade möjligheter inte kunnat förklara sig eller presentera dokumentation som undanröjer dessa misstankar. Det finns därför skäl att förelägga Gotland K & D att inkomma med uppgifter som styrker vilka in- och utgående leveranser av såväl svenskt som utländskt kött som Gotland K & D har haft under den period som förvaltningens utredning har omfattat, det vill säga vecka 40 till och med vecka 46 år 2015.

Omständigheterna i det aktuella fallet föranleder vidare att förvaltningen finner det både påkallat och rimligt att föreläggandet förenas med ett förbud mot att sälja eller producera livsmedel fram till dess att en fullständig spårbarhet för perioden kan uppvisas. Beslutet föreslås gälla omedelbart även om det överklagas.

Den 21 januari 2016 försattes båda bolagen på egen begäran i konkurs av Solna tingsrätt. Förslaget till förbud och föreläggande enligt detta tjänsteutlåtande adresseras därför till Gotlands K & D AB konkursbo.

Bakgrund

Den 29 oktober 2015 inkom ett anonymt tips till miljöförvaltningen med innebörden att utländskt kött på livsmedelsanläggningen Gotland K & D i Slakthusområdet hanterades och paketerades på söndagar för att sedan levereras ut som svenskt kött på måndagar.

Den 9 november genomfördes en oanmäld inspektion av anläggningen. Till följd av inspektionen uppmärksammades ett

flertal brister i livsmedelshanteringen avseende framförallt spårbarhetsdokumentation. Förvaltningen följde upp bristerna genom en fördjupad utredning av verksamheten under perioden 9 november – 17 december. Sammanfattningsvis har följande framkommit.

Gotland K & D uppgav att det i sin anläggning hanterar både svenskt och utländskt kött. Det utländska köttet hanteras uteslutande på söndagar och säljs till en enda kund: Soleil Ekonomiska föreningen (nedan kallad föreningen). Enligt leveranssedel hade den senaste försändelsen levererats till föreningen den 8 november.

Uppgifterna kontrollerades och dementerades av föreningen, som uppgav att den aldrig hade varit kund till Gotland K & D. Förvaltningen uppmanade Gotland K & D att styrka sina uppgifter med fakturor eller annan dokumentation. Gotland K & D genmålde att det inte var möjligt.

Förvaltningen begärde att Gotland K & D skulle redovisa var försändelsen daterad den 8 november befann sig. Försändelsen angavs då finnas i ett hyrt utrymme i en frysanläggning. I frysanläggningen återfanns ett parti kött som dock enligt fraktsedel levererats den 10 november och avvek från försändelsen daterad den 8 november vad gäller såväl innehåll som mängd. Partiet ägdes vidare enligt leveranssedeln av bolaget Gothemsgården, som drivs på samma plats och av samma ägare som Gotland K & D men utan att vara registrerad för livsmedelsverksamhet på platsen. De båda bolagens förklaring till dels varför köttpartiet i frysanläggningen avvek från leveransen den 8 november, dels var det befunnit sig från det att det lämnade bolagens anläggning till dess att det levererades till frysanläggningen kunde inte styrkas. Delar av uppgifterna från bolagen dementerades sedermera av leverantören och transportören.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 16 november genom delegation att omedelbart omhänderta köttpartiet till dess att ägaren av köttpartiet, Gothemsgården, kan belägga spårbarheten (bilaga 1). Samtidigt förlade nämnden Gotland K & D att redovisa en detaljerad beskrivning av samt vem som tog emot försändelsen den 8 november när den lämnade bolagets anläggning (bilaga 2). Bolagen överklagade inte besluten och har ännu inte efterkommit något av föreläggandena. Köttpartiet är alltjämt omhändertaget.

Den 19 november hölls ett möte med förvaltningen och ägarna av båda bolagen. Vid mötet förklarade bolagen att Gotland K & D står för inköp och beredning av kött, medan Gothemsgården står för försäljning. Vidare angav bolagen att uppgifterna som lämnades den 9 november angående mottagare av utländskt kött var felaktiga;

föreningen hade aldrig tagit emot kött av bolagen, utan den enda kunden av utländskt kött är Mallgårds rökeri AB (nedan kallad Mallgårds). Uppgifterna styrktes av ett flertal order/följsedlar för försäljning under perioden oktober till november 2015.

Förvaltningen begärde i samband med mötet in fullständig spårbarhetsdokumentation som redovisar bolagens samtliga inköp och försäljningar, inklusive överföringar mellan bolagen, från och med vecka 40 till och med vecka 46 år 2015.

Den 24 november inkom bolagen gemensamt med dokumentation. Förvaltningen har sammanställt informationen, verifierat uppgifterna hos vissa stickprovsutvalda kunder och bett ansvarig kontrollmyndighet (Livsmedelsverket) för bland andra Mallgårds att verifiera uppgifterna om försäljning av utländskt kött. Förvaltningen kom fram till följande slutsatser:

- Dokumentationen är till sin form bristfällig och uppfyller inte kraven på spårbarhet i artikel 3 genomförandeförordningen (EU) 931/2011. Det går heller inte att avgöra vilket av bolagen som avses med vissa dokument, varmed spårbarheten för respektive bolag inte går att fastställa.
- Vid stickprovskontroller av vissa kunder påträffades dokumentation som visar en större mängd inköpt kött från bolagen än de uppgifter som följer av bolagens inlämnade dokumentation.
- En större mängd svenskt kött har under perioden sålts än vad som har köpts in. Enligt bolagens egna dokument är mängden inköpt svenskt kött ca 31 ton,¹ samtidigt som mängden sålt svenskt kött uppgår till ca 49 ton. Utöver det har stickprovskontrollen visat att mängden sålt svenskt kött under denna period är större än vad bolagen uppgett och uppgår till minst 54 ton. Totalt innebär det att bolagen har sålt cirka 23 ton mer svenskt kött än vad som har köpts in under perioden.
- Det finns ingen verifierad spårbarhetsdokumentation som styrker vem som tagit emot de ca 25 ton utländskt kött som bolagen har köpt in under perioden. Bolagens senaste uppgift att Mallgårds skulle vara den enda kunden av utländskt kött dementeras av Mallgårds.
- Större mängder KRAV-märkt kött har sålts än vad som har köpts. Enligt bolagens egna uppgifter har cirka 5 ton

¹ Bolagen har redovisat inköp av 38 762 kg svensk kött i form av slaktkroppar (halvfall). Vid beräkning att ca 20 % i genomsnitt utgör ben, talg etc. utgör detta cirka 31 ton styckat kött.

KRAV-märkt kött köpts in under perioden,² samtidigt som 7 ton KRAV-märkt kött har sålts. Tillkommande uppgifter vid stickprovskontroller av bolagens kunder visar att försäljningen av KRAV-märkt kött under perioden är minst cirka 14 ton. Det ger en oredovisad differens på 9 ton under perioden.

Förvaltningens fullständiga iakttagelser avseende Gotland K & D finns antecknade i bilagd kontrollrapport daterad den 21 december 2015 (bilaga 3). En motsvarande kontrollrapport upprättades samma dag för Gothemsgården.

Den 22 december 2015 kommunicerades kontrollrapporterna med redovisade avvikelser och slutsatser till respektive bolag.

Den 8 januari 2016 svarade bolagen gemensamt på förvaltningens kontrollrapporter (bilaga 4). Bolagen beskriver däri sin verksamhet och hur de har byggt sitt varumärke. Bolagen bekräftar att det finns många oklarheter kvar angående händelseförlopp och ingående respektive utgående mängd kött och förklarar att detta kan bero på att bolagen varit försumliga i rapportering och journalföring. Bolagen anger även att de har haft en mängd kött i en frys på en tidigare anläggning på Gotland. Uppgifterna beläggs inte med dokumentation eller på annat sätt. Bolagen uppger vidare flera nya kunder av utländskt kött som inte nämnts tidigare, och anger på nytt föreningen och Mallgårds som kunder. Inte heller dessa uppgifter styrks. Avseende KRAV-märkningen anför bolagen att det faller utanför nämndens kontrollområde.

Den 19 januari 2016 meddelade certifieringsorganet HS Certifiering dels för Gothemsgården beslut om uppsagt avtals begränsade gällandetid för såväl KRAV-certifiering som EU-ekologisk certifiering, dels för Gotland K&D beslut om avstängning från KRAV och uppsagt avtal samt återkallande av certifikat avseende både KRAV och EU-ekologisk certifiering (bilaga 5).

Den 21 januari 2016 försattes båda bolagen på egen begäran i konkurs av Solna tingsrätt.

Motivering till beslutet

Miljöförvaltningens bedömning

Utredningen i ärendet

Av de uppgifter som bolagen inkommit med är det fortfarande omöjligt att avgöra vilken roll respektive bolag har. Uppgifterna om vilket bolag som ansvarar för inköp har varierat, men enligt

² Enligt samma beräkning som i not 1.

bolagens senaste uppgift står Gothemsgården för inköpen av svenskt kött och Gotland K & D utför legotillverkning på uppdrag av Gothemsgården Gotland. Vilket bolag som ansvarat för försäljningen av det utländska köttet framgår dock inte av dokumentationen och inte heller vem som tagit emot det.

Förvaltningen har i sin bedömning där det är möjligt utgått från den roll som Gotland K & D har haft, men för närvarande går det i stor utsträckning inte att särskilja bolagens verksamheter.

Livsmedelsföretagare har en skyldighet att tillhandahålla den utredning som krävs för att kontroll ska kunna genomföras. Gotland K & D har trots flera möten med förvaltningen och flera möjligheter att presentera dokumentation som belägger ingående och utgående leveranser av livsmedel inom verksamheten inte kunnat redovisa för spårbarheten eller lämna rimliga och kontrollerbara förklaringar till de avvikelser som har konstaterats. Uppgifterna från Gotland K & D har upprepade gånger förändrats och varit felaktiga, ofullständiga eller dementerats av kunder. Gotland K & D har genom detta förfarande genomgående försvårat förvaltningens kontroll av verksamheten.

Spårbarhet

Enligt artikel 18 förordning EG 178/2002 är varje livsmedelsföretagare skyldig att ha ett system för spårbarhet. Med det avses att livsmedelsföretagaren med hjälp av sparade uppgifter ska kunna uppvisa information om leverantörer, kunder och mottagna respektive levererade varor. Kravet gäller ett led åt vardera håll; det vill säga vem livsmedelsföretagaren fick en produkt av och vem en produkt levererades till. För animaliska produkter är spårbarhetskravet enligt artikel 3 förordning EU 931/2011 ännu strängare och innefattar bland annat även en noggrann beskrivning av livsmedlet, dess volym eller kvantitet samt en referens som identifierar partiet, satsen eller försändelsen, beroende på vad som är tillämpligt. Informationen ska på begäran kunna lämnas till en behörig kontrollmyndighet, till exempel miljö- och hälsoskyddsnämnden. Informationen ska kunna lämnas omedelbart och ska enligt EU-kommissionens riktlinjer till förordning EG 178/2002 som huvudregel finnas tillgänglig i fem år, men som minst i sex månader, beroende på livsmedlets beskaffenhet.

Spårbarhetssystemet fyller flera funktioner. Dels för att kunna spåra livsmedelsprodukter där något problem har uppdragats som föranleder att de inte längre är säkra och måste återkallas eller kunna säkerställa att dåliga eller otjänliga livsmedel inte förs in i livsmedelskedjan. Dels för att kontrollmyndigheter ska kunna kontrollera redligheten hos livsmedelsföretagare så att inte

konsumenter vilseleds och konkurrensen snedvrids. Spårbarhetsreglerna har därmed en central funktion både kopplat till att undanröja potentiella hälsorisker för konsumenter och att upprätthålla trovärdigheten för ursprungsmärkning och annan livsmedelsinformation. Att uppgifterna ska finnas tillgängliga direkt och under en längre tid motiveras av att åtgärder vid eventuella livsmedelsproblem, exempelvis kvarhållande eller återkallande av hälsofarliga eller otjänliga livsmedel, måste kunna vidtas omedelbart. Om det finns spårbarhetsbrister i något led av kedjan följer sålunda dessa med i alla efterkommande led, med allvarliga hälsorisker för slutkonsumenterna till följd.

Den dokumentation som bolagen gemensamt inkommit med har allvarliga brister i förhållande till kraven på spårbarhet. Eftersom det inte går att särskilja vilket bolag som avses är kravet på spårbarhetssystem inte uppfyllt för någondera av bolagen. Det kan även konstateras att spårbarhetskraven för animaliska produkter avseende vilka uppgifter som måste finnas tillgängliga inte är uppfyllda, vilket är en avvikelse som båda bolagen snarast måste åtgärda. Vidare är dokumentationen inte komplett; dels är det stora differenser mellan utgående och ingående leveranser och det går heller inte att knyta en ingående leverans till en utgående leverans, dels har flera kunder uppvisat ytterligare leveranser som bolagen inte redovisat för. Eftersom det inte går att spåra de animaliska produkterna genom livsmedelskedjan gör förvaltningen bedömningen att livsmedelshanteringen inte är säker.

Vilseledande information

Förvaltningens inledande kontroll av Gotland K & D byggde på ett anonymt tips om att utländskt kött på anläggningen märktes om till svenskt. Ett sådant vilseledande av kunder och konsumenter är ett allvarligt brott mot regeln att livsmedelsinformation inte får vara vilseledande. Av förvaltningens utredning följer att bolagen för den aktuella perioden har sålt minst 23 ton mer svenskt kött än vad bolagen har köpt in. Bolagen har vidare inte kunnat visa vem som tagit emot de cirka 25 ton utländskt kött som bolagen under samma period köpt in.

Bolagens senaste förklaring i yttrandet daterat den 8 januari 2016 att bristerna ”kan bestå i försumlig rapportering och journalföring” samt ”inte skött dokumentation riktigt alternativt missat något” bedömer inte förvaltningen som varken acceptabel eller trolig. Bortsett från att spårbarhetsdokumentationen inte uppfyller de kvalitativa kraven enligt artikel 3 förordning EU 931/2011, så har bolagen inte kunnat belägga spårbarheten för cirka 40 procent av den totala mängden sålt svenskt kött under perioden. Avseende det

utländska kött som sålts under samma period så har inte någon verifierad mottagare kunnat beläggas, varmed spårbarheten för denna del är 0 procent.

Förvaltningen anser på grund av detta förhållande att misstanken om att bolagen märker utländskt kött som svenskt inte är ogrundad. Denna omständighet understryker vikten av att bolagen inkommer med fullständig och tillräckligt precis dokumentation för att påvisa spårbarheten för de livsmedel som köptes och såldes av respektive bolag under den aktuella perioden.

Avseende de avvikande kvantiteterna KRAV-märkt kött under perioden kan förvaltningen konstatera att kontroll och certifiering förvisso utförs av ett fristående kontrollorgan som också på grund av avtalsbrott fattat beslut om att återkalla bolagens certifiering och säga upp gällande avtal. Oaktat det utgör emellertid en felaktig KRAV-märkning därtill ett brott mot regeln att livsmedelsinformation inte får vara vilseledande. Även sådana uppgifter måste sålunda presenteras på ett korrekt sätt till nämnden.

Förvaltningens förslag till beslut

Mot bakgrund av det som har framkommit i ärendet föreslår förvaltningen att Gotland K & D ska förbjudas att sälja och producera livsmedel enligt punkten 1 i förvaltningens förslag till beslut. Förbudet ska gälla omedelbart även om det överklagas. Förbudet gäller fram till dess att nämnden genom beslut finner att Gotland K & D har uppfyllt föreläggandet om att redovisa spårbarhet för allt ingående och utgående livsmedel under perioden vecka 40-46 år 2015 enligt punkten 2 förvaltningens förslag till beslut.

Förvaltningen är medveten om att förbudet är en ingripande åtgärd samt att det möjligen kan finnas vissa svårigheter för Gotland K & D att efterkomma föreläggandet.

Mot bakgrund av omständigheterna i det aktuella fallet, samt vid särskilt beaktande av att bolagen upprepade gånger lämnat felaktiga, vilseledande och ofullständiga uppgifter och därigenom genomgående försvårat förvaltningens utredning, anser emellertid förvaltningen att förbudet enligt punkt 1 är proportionerligt. Härvid har även beaktats förvaltningens misstanke om att bolagen systematiskt vilseleder kunder och slutkonsumenter.

Med hänsyn till att livsmedelsföretagare har en skyldighet att kunna spåra varje livsmedel som på något sätt handhåfts vid anläggningen ett steg bakåt respektive ett steg framåt under en längre tid och omedelbart på begäran kunna lämna uppgifterna till

kontrollmyndigheten, anser vidare förvaltningen att föreläggandet enligt punkt 2 är proportionerligt.

Enligt 33 § livsmedelslagen (2006:804) får en myndighet bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas. Förvaltningen anser att såväl bristernas allvarlighet som hälsoriskerna förknippade med att ett ickefungerande spårbarhetssystem för animaliska livsmedel motiverar att beslutet ska gälla omedelbart.

Lagar och regler till grund för beslutet

Förordning EG 178/2002

Av artikel 18 punkt 1 framgår att livsmedel ska kunna spåras på alla stadier i produktionskedjan, bearbetningskedjan och distributionskedjan.

Av artikel 18 punkt 2 framgår att livsmedelsföretagare ska kunna ange alla som de tagit emot livsmedel från. Företagaren ska ha system och rutiner för att kunna lämna ut denna information till kontrollmyndigheten.

Förordning EU 931/2011

Enligt artikel 3 punkt 1 ska livsmedelsföretagare se till att följande information om försändelser av livsmedel av animaliskt ursprung görs tillgänglig för den livsmedelsföretagare som tar emot livsmedlen och, på begäran, den behöriga myndigheten:

- a) En noggrann beskrivning av livsmedlet.
- b) Livsmedlets volym eller kvantitet.
- c) Namn på och adress till den livsmedelsföretagare som levererat livsmedlet.
- d) Namn på och adress till avsändaren (ägaren) om denna är någon annan än den livsmedelsföretagare som levererat livsmedlet.
- e) Namn på och adress till den livsmedelsföretagare till vilken livsmedlet levererats.
- f) Namn på och adress till mottagaren (ägaren) om denna är någon annan än den livsmedelsföretagare till vilken livsmedlet levererats.
- g) En referens som identifierar partiet, satsen eller försändelsen, beroende på vad som är tillämpligt.
- h) Avsändningsdatum.

Förordning EU 1169/2011

Av artikel 7 följer att livsmedelsinformation inte får vara vilseledande. I detta inbegrips bland annat ursprungsland och härkomstplats.

Förordning EG 882/2004

Av artikel 54 framgår att om kontrollmyndigheten (miljö- och hälsoskyddsnämnden) konstaterar en bristande efterlevnad av livsmedelslagstiftningen, ska åtgärder vidtas för att se till att företagaren åtgärdar situationen. Åtgärderna kan omfatta bland annat att tillfälligt avbryta driften av eller stänga hela eller delar av det berörda företaget under en lämplig tidsperiod eller andra åtgärder som den behöriga myndigheten anser vara motiverade.

Livsmedelslagen (2006:804)

Av 21 § livsmedelslagen följer att den som är föremål för offentlig kontroll ska tillhandahålla den hjälp som krävs för att kontrollen ska kunna genomföras.

Enligt 22 § livsmedelslagen för en kontrollmyndighet utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna skall följas.

Enligt 33 § livsmedelslagen får en myndighet bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

SLUT

Bilagor

1. Beslut om omhändertagande av köttprodukter (2015-11-16)
2. Föreläggande om spårbarhet (2015-11-16)
3. Utredning av inkommet klagomål (2015-12-21)
4. Svar från Gotland K & D AB samt Gothemsgården Gotland AB med anledning av kontrollrapport (2016-01-08)
5. Beslut från HS Certifiering angående KRAV och EU-ekologisk certifiering (2016-01-21)
6. Hur man överklagar
7. Delgivningskvitto